

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Γ'.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 15 ΤΟΥ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1913

ΑΡΙΘΜΟΣ 496

ΤΟ ΦΥΛΛΟ ΤΟΥΤΟ ΤΟΥ "ΝΟΥΜΑ", ΑΦΙΕΡΩΝΕΤΑΙ
ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΗΡΩΑ-ΠΟΙΗΤΗ ΜΑΒΙΛΗ

Ἐχὶά

Στὴν κτράχα σε ἐφώλιασε μελίσσι,
Ἰέριον ἔχια, πῶ γέρνεις μὲ τὴ γίγνη
Πρασινάδα πῶ αἰώμα σε τυγίγει
Σὰ νὰ ἄγει νὰ σε νευροστοχίση.

Καὶ τὸ νάθε πηγαὶ στὸ μεθύσι
Τῆς ἀγάπης πιπίζοντας ἀνοίγει
Στὸ κχαρὶ σε ἐρωτάρικο κυνήγι,
Στὸ κχαρὶ σε πῶ δὲ θὰ ζανανθίσῃ.

Ὡ πόσο στὴ θάνη θὰ σε γλυκάνουν,
Μὲ τὴ μαγευτικὰ βροὴ πῶ κανουν,
Ὅμοιωντάνης νιότης ὁμορφάδες
Πῶ καὶ ἄρμους μέλα σε πληθαίνουν.

Ὡ νὰ μποῦσαν ἔτσι νὰ πεθαίνουν
Καὶ ἄρχει ψυχὴς τῆς ψυχῆς σε ἀδερφέδες.

Μαβίλης

ΑΥΤΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΜΑΒΙΛΗ (Ἀπὸ τὸ Λεύκωμα τῆς Μυριέλλας-Μοιρίτας).

Ο ΠΟΙΗΤΗΣ

Τοῦ Ἀπόλλωνα ὅχ' ἡ χάρη, ἡ δόξα μόνη
σοῦλειπε τοῦ θανάτου, κ' ἕνα βόλι
σ' ἔστειλ' ἥρωα στὸ Ἥλυσιο περιβόλι.
Μαβίλης

Τὸν κλάψαν ἄξια ποιητὲς καὶ πεζογράφοι κι ὅ-
σων εἶχε χάρη μᾶς θυμίσανε. Καὶ σ' ἐμένα μιά φλέ-
βα μέσα μου ἀπὸ ἱερὰ ὥρατα δάκρυα πρωτογνώρι-

στ' ἀνοιξε ὁ θάνατός του. Μὰ τὸ θρήνο μου τὸν ἀ-
φιέρωσα στὸ βωμὸ μιᾶς θεᾶς ποὺ τὰ μάτια της δὲν
εἶναι τάχα ἐκφραστικώτερα κι ἀπὸ τὸ χρυσὸ στόμα
τοῦ Λόγου; Στὸ βωμὸ μιᾶς ὑπέροχης πονεμένης
Σιωπῆς. Πέρα ἐκεῖ τὸν κλαῖνε ἀρμονικώτερα ὅσοι
καλλίτερα τὸν γνωρίσαν, ὅσοι τὸν ἀγαπήσαν πιδ βα-
θιά. Ἐπειτα, δὲν εἶναι ποιητὴς ἀπὸ ἐκείνους ποὺ
μποροῦνε σωστὰ νὰ εἰπωθοῦν ἀμίλητοι; Καὶ τώρα
πρέπει νὰ μιλήσω ἀσυγκίνητα, σχεδὸν πεζά.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, αρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συνδρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη δρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12,50.—Για τις έπαρχίες δεχόμαστε και τρίμηνες συνδρομές (1 δρ την τριμηνία).—Κανένας δε γράφεται συνδρομητής α δεν προπληρώσει την συνδρομή του.

20 λεπτά το φύλλο.—Τα περασμένα φύλλα πουλιούνται στο γραφείο μας διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην Αθήνα σ' όλα τα κιάσκια, και στις έπαρχίες σ' όλα τα πραχτορεία των Έφημερίδων.

Όσοι καλὰ θὰ ξέρουν πῶς ἔζησε καὶ πῶς ἔξω-
σε, ἀπὸ τὰ πρῶτα χρόνια ἴσα μὲ τὴν ὥρα ποὺ ξε-
ψύχησε, στὴ Γερμανία σπουδαστής, πολίτης καὶ στα-
χαστής μέσ' στὴν Κέρκυρα, διαδάτης ἀπὸ τὴν Ἀ-
θήνα, στὴν Κρήτη πολεμιστής, ἥρωας ἐκεῖ στὴν Ἡ-
πειρο, θὰ μπορούσαν, ἂν εἶχανε τὸ χάρισμα, νὰ μᾶς
πραστήσουν καθαρώτερα τὴν ὅχι ἀπλή ψυχὴ του,
νὰ μᾶς ποῦν εὐγλωττότερα τί λογῆς ἄνθρωπος εἴ-
τανε. Ἐδῶ θὰ ταίριαζε ὁ λόγος τοῦ μεγάλου Λεο-
νάρδου Νταβίντση: «Τόσο περισσότερο ἀγαπᾶς, ὅσο
περισσότερο γνωρίζεις τὴν ἀγάπη σου».

Τὴν πρωτογνώρισα διαδίδοντας ἓνα του μακρό-
στηλο ἄρθρο στὰ 1884 στὸ «Ρήγα Φεραῖο» τῆς
Κέρκυρας. Ὑπερασπίζοταν τὸν τρανὸ φίλο του καὶ
τὸ σοφὸ δάσκαλό του, τὸν Ἰάκωβο Πολυλά. Οἱ κρι-
τὲς τότε, γιὰ τὰ διδαχτικὰ βιβλία, κάμανε λόγο στὴν
ἐκθεσὴ τους τὴ βαλμένη στὴν «Ἐφημερίδα τῆς Κυ-
βερνήσεως» γιὰ τὴν Ὀδύσσεια τὴ μεταφρασμένη ἀπὸ
τὸν Πολυλά. Κάποιος ἀπὸ ἐκείνους ποὺ εἶχαν ὑπο-
βάλει βιβλία σφηνώσε στὸ ἔργο του καὶ κομμάτια
ἀπὸ τὴ μετάφραση τούτη· οἱ κριτὲς τὰ κατακρίναν,
προτιμώντας τοὺς στίχους τῶν ἰδίων κομματιῶν τοὺς
μεταφρασμένους ἀπὸ τὸ Βικέλα. Τὸ ἄρθρο τοῦ Μα-
δίλη, μαζὶ διαμαρτύρηση καὶ μελέτη, κριτικὴ καὶ
πολεμικὴ, πρόγραμμα γλωσσικὸ καὶ καλλιτεχνικόν,
μάθημα ποιητικῆς καὶ στιχουργικῆς. Συνθεμένο θυ-
μωμένα, ὁρμητικὰ, ἀπερίφραστο. Μὰ ὁ νέος ποιη-
τὴς εἶναι γεμάτος ὁλος ἀπὸ τίς ἰδέες τοῦ δασκάλου

του γιὰ τὸ στίχο καὶ γιὰ τὴ γλῶσσα, καὶ παθητικὰ
τίς ξαναδίνει. Ὁ Πολυλάς σχεδίαζε τότε νὰ ἐκδώσῃ
περιοδικὸ μὲ τὸ τίτλο «Ἡ Ἐθνικὴ γλῶσσα», γιὰ νὰ
ὑποστηρίξῃ τὰ φρονήματά του καὶ νὰ συντρέξῃ στὴ
μόρφωση τῆς φιλολογικῆς γλῶσσας, καθὼς αὐτὸς
τὴν ἐννοοῦσε. Ἡ διατριβὴ τοῦ Μαδίλη ἀντικαθε-
φτίζει τὸν ὄργανισμὸ τοῦτο. Μὰ τὸ θέμα τῆς εἶναι τὸ
μεταχείρισμα τῆς γλῶσσας μέσα στὴν ποίηση μόνο.
Ἀργότερα, ὕστερ' ἀπὸ λίγα χρόνια, τὸ γλωσσικὸ ζή-
τημα θάρχισῃ νὰ ξαπλώνεται πέρα καὶ πέρα καὶ
στὰ ἄλλα εἶδη τοῦ λόγου. Ὁ νέος ποιητὴς στὸ ἄρθρο
τοῦ μέσα ρίχνει καὶ στοχασμοὺς γιὰ τὴ χρησιμο-
ποίηση τοῦ γλωσσικοῦ ὀργάνου, δυσκολοπαράδεχτες
σήμερα, καὶ ποὺ μὴτ' ἐκεῖνος τοὺς ἐφάρμωσε στὸ
ἔργο του. Μὰ, γενικώτατα, μᾶς παρουσιάζεται ἀρ-
ματωμένος γερά, μὲ τὴν ποιητικὴ του ὁπωσδήποτε
σχεδιασμένη πρὶν ἀπὸ τὴν ποίησίν του, καθὼς συ-
χνὰ πυκνὰ συμβαίνει στοὺς δυνατώτερους ἀπὸ τοὺς
τεχνίτες τοῦ λόγου· γιὰτὶ πάντα μέσ' σ' ἓνα ποιη-
τὴ βρίσκεται κ' ἓνας κριτικός. Ἐκεῖ ποὺ μιλεῖ γιὰ
τὴ φράση τὴ **βραχεῖα καὶ ἰσχυρὴ** ποὺ **σύντομα** καὶ
σύντονα παρασταίνει τὸ αἶσθημα, σὰ νὰ μιλῇ γιὰ
τὸ μελλόμενο ξετύλιμα τῆς δικῆς του τέχνης.

Τῆς τέχνης του τὸ γλυκοχάραμα μᾶς ξαναίχτη-
κε κατὰ τὸ 1891 μέσα στίς στήλες τοῦ «Ἀττικοῦ
Μουσείου», περιοδικοῦ τοῦ καιροῦ ἐκείνου. Πῶς ρου-
φήσαμε τοὺς σπαρταριστοὺς ἀπὸ τὸ ἐρωτικὸ μεθύσι
στίχους τοῦ «Εἰδύλλιου», πῶς ξαναψιθυρίζαμε τίς
λαμπρόηχες δροσεροστάλαχτες στροφές τοῦ «Λου-
τροῦ», ἐμπνευσμένες ἀπὸ ἓνα πλατωνικὸ ἡδονισμό,
στίχους σαπφικοῦ ὠραιολάτρη, χτυπημένου ἀπὸ τὸν
Πετράρχη! Οἱ στίχοι του εἶχαν ὑπογραφή **Γραικός**.
Ὅσο δυναμώνει ἡ ποιητικὴ του συνείδηση, τόσο με-
γαλώνει καὶ ἡ ἀποστροφή πρὸς τὴ δημοσιότητα· τό-
σο ζητᾷ νὰ κρύβῃ τὸ ὄνομά του. Ὁ Μαδίλης δὲ θὰ
ξαναφανῇ· φαίνεται μονάχ' ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρὸ πό-
τε ὁ **Γραικός**, πότε ὁ **Κερκυραῖος**, ὕστερα γιὰ πάν-
τα ὁ σχεδὸν ἄνωνυμος Μ. Στέλλοντας κάπου ἓνα
του τραγούδι αὐτοχαρακτηρίζεται «ἀπλὸς ντιλετάν-
τες». Μετριοφροσύνη μᾶς λέν· ἐγὼ στοχάζομαι· με-
γαλοφροσύνη. Ἴσως ἡ στενὴ κοινωνικὴ ἀτμοσφαῖρα
τριγύρω του δὲν εἶταν ἱκανὴ νὰ τοῦ ἀλαφρώσῃ τὸ
περήφανο δέλιγμα. Μὰ στοχάζομαι πῶς δὲν μπο-
ροῦσεν ἔτσι νὰ κρύβεται, ἔτσι μυγιάγγιχτος νὰ εἴ-
ναι, παρὰ ἓνας ἄνθρωπος ποτισμένος βαθύτατ' ἀπὸ
τὴν ὑψηλὴν ἰδέα τῆς τέχνης. Μέσα του ἀνταμώνει
τὰ πιδὲ παλληκαρίσια κινήματα τῆς ψυχῆς μὲ τίς
πιδὲ φιλολογημένες ἐγνοιες μιᾶς θηλυκῆς εὐαισθη-
σίας. Ἀμέσως ἀπὸ τοὺς στίχους τοὺς βαλμένους μέ-
σα στὸ «Ἀττικὸ Μουσείο», ὅσο κι ἂν εἶταν οἱ στίχοι
δοκιμὲς ἀκόμα, μᾶς δίνεται ὁ Μαδίλης μὲ τὰ δυὸ κυ-

ριώτατα γνωρίσματά του : ὁ ἀριστοτέχνης τοῦ σονέ-
του, ὁ πατριδολάτρης ποιητής. Μέσα στήν πρώτη
καί στερνή σέ χυτοῦς δεκαπεντασύλλαβους ᾠδή του
«Εἰς τήν Πατρίδα», ξεχειλίζει ἡ «ἐνθεῖα μανία» πού
τοῦ κυρίεψε τή ζωή. Κανείς ξαναδιαβάζοντας τὸ νεα-
νικὸ τοῦτο «ἄσμα ἁσμάτων» ἄθελα θυμᾶται τὸ λόγο
πού σημείωσε τὶς προάλλες ὁ ἀρθρογράφος τῆς «Ἀ-
κροπόλεως» : «Ὁ Μαβίλης δὲν μπορούσε ἀλλοιῶς
νὰ πεθάνῃ».

Γιὰ κάμποσο καιρὸ μοῦ ἔκανε τὴν τιμὴ νὰ μοῦ
στέλνῃ χειρόγραφα «γιὰ τὸ συρτάρι» μου, καθὼς
σημείωνε, τὰ χρυσὰ δαχτυλίδια, τὰ σονέτα του.
Τὰ περισσότερα ἀπ' αὐτὰ φανήκανε στήν «Τέχνη»,
ἀλλὰ ὕστερ' ἀπὸ καιρὸ στὰ περιοδικὰ τῆς Ἀλεξάν-
δρειας. Εἶχε καταργήσει τὶς στροφές καὶ ἤθελε νὰ
δημοσιεύονται χῶμα τὰ δεκατετράστιχά του μὲ κά-
ποιες ἄλλες λεπτεπίλεπτες φροντίδες γιὰ τὸ βάσι-
μο τῶν στίχων, «κατὰ τὸ παλαιὸ ἰταλικὸ σύστημα»,
καθὼς μοῦ ἔγραφε. Στὸ σονέτο, σπουδαιότατο εἶδος
τῆς νεώτερης ποιητικῆς τέχνης, δοκιμάζουν ἀπὸ τὸν
καιρὸ τῶν τροβαδούρων τῆς Προβηγγίας, ἴσα μὲ τὰ
σήμερα, πάντα κι ἀδιάκοπα δοκιμάζουνε τὴ δύναμη
καὶ τὴ χάρη τους παντὸς χρόνου καὶ τόπου ποιη-
τές, καὶ οἱ πιδὲ μεγάλοι κανόνες μὲ σπανιώτατες ἐ-
ξαίρεσεις. Δυσκολώτατο εἶδος πού τοῦ μέτριου ποιη-
τῆ σκληρὰ ξεσκεπάζει τὴ μετριότητα, μὰ πού τὸν
ἄξιο ποιητὴ τὸν ξεχωρίζει τροπαιοφόρο. Μάλιστα ἡ
ἀντίθεση τοῦ πλατιοῦ περιεχόμενου μὲ τὰ στενὰ σύ-
νορα τοῦ σονέτου, τί γυμναστική γιὰ τὸν τεχνίτη,
καὶ τί κάλλος γιὰ τὴν ποίηση, πού δὲν εἶναι, κυ-
ριώτατα, τίποτ' ἄλλο, παρὰ συμπύκνωση καὶ συντο-
μία ! Καὶ πῶς δείχνει μονόμερη καὶ ἀποκλειστικὴ
τὴν ἰδέαν ἐκείνων πού φαντάζονται τὸ στίχο τοῦ ποιη-
τῆ σὰν τρισελεύτερο κάτι καὶ ἀσαδούρωτο, ἀφοῦ καὶ
τοῦ πουλιοῦ τὸ πέταμα ὑπακούει σὲ νόμους σὰ μα-
θηματικὰ λογαριασμένους. Ἡ ποίηση τοῦ Μαβίλη,
ἡρίαμβος τῆς ἀρχῆς πού, καθὼς στὴ γλώσσα, ἔτσι
καὶ στὸ μέτρο, δὲ θεωρεῖ ἀταίριαστα τὸ δαίμονα τῆς
ποιητικῆς πνοῆς μὲ τὸν ἄγγελό τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς
πειθαρχίας, τὴν καρδιά μὲ τὴν ἐπιμονή. Ἡ ποίηση
τοῦ Μαβίλη δὲν εἶναι ὁ «μέγας ρόος» τοῦ «Ἀσσυ-
ρίου ποταμοῦ», γιὰ νὰ θυμηθεῖμε τὸν ἀρχαῖο ποιη-
τὴ εἶναι ἡ «καθαρὴ καὶ ἀχράαντος πίδακος ἐξ ἱε-
ρῆς ὀλίγη λιθὰς, ἄκρον ἄωτον».

Μὰ μέσα στὴ λιγοστὴ **λιβάδα** τούτῃ ἀντιφεγ-
γίζει ὁ οὐρανός. Τὸ φίλτρο πρὸς τὴ μητέρα, τὸ
μεθύσι ἀπὸ τὴ γυναῖκα, ἀπάνω ἀπ' ὅλα ἡ λα-
τρεία πρὸς τὴν πατρίδα, ἡ λατρεία τοῦ θανάτου, τοῦ
μεγάλου **ἀγαθοῦ**, οἱ αἰώνιες πηγές τοῦ λυρισμοῦ εἶ-
ναι καὶ τῶ μικροκάμωτων τραγουδιῶν τοῦ βρυσού-
λες. Ὁ ποιητής, μὲ ὅλο τὸ καθρέφτισμα στὸ στίχο

τοῦ τῆς ἑλληνικῆς γλύκας, μὲ ὅλο τοῦ τὸν πόθο τῆς
ἐνέργειας, αἰσθάνεται τὸ δάγκωμα τῆς φιλοσοφικῆς
ἀπαισιδοξίας : Ὁ κόσμος εἶναι πλανερὸ μαγνάδι—
στολισμένο μὲ ρόδα καὶ μὲ βέργια....

Σ' ὅλο τ' ἄπειρο μ' ἄγρια βασιλεύει
Μέδουσας κεφαλὴ πάνοπλη Μοῖρα.
Στῆς πίκρας τὴν πεντάμαυρη πλημμύρα
Μόν' ἡ Ὀμορφιά γιὰ λίγο ἀντιπαλαίβει.

Καὶ μέσα στὸν πανηγυρικὸ λυρισμὸ τοῦ σονέτου,
πού κλεῖ μέσα του διπλωμένα, ἔτοιμα γιὰ πέταμα
στὰ τετράπλευρα, τὰ φτερούγια τῆς ᾠδῆς, κάποιοι
στίχοι μοσκοβολισμένοι ἀπὸ τὴν πιὸ ἀπαλή, τὴν πιὸ
ἐσώφυχη, τὴν πιὸ σιγαλόφωνη συντριβή.

«Χρυσομάννα.... καὶ σέναν' ἀλαφιάζεται τὸ
πρᾶο—ἄρρωστο ἀνάδλεμμά σου σὰ νὰ ἐρώτα—θὰ
χαροῦμε ἄλλην ἀνοιξή σὰν πρῶτα ;» Ἡ τὸ ἀρι-
στούργημα τῆς «Λήθης». Ποιηματακὶ καταπληχτι-
κὸ γιὰ τὴν πρωτοτυπία στὴ σύλληψη, τὸ βάθος στὸ
αἶσθημα, τὴν τελειότητα στὴν ἐχτέλεση. Ἰδέαν ὀνει-
ρου καὶ ρίμα καλαμπουριοῦ (σὰν ὅλα τοῦ σχεδόν).
Κάτι ἀπολλώνια ἐμπνευσμένο, μὰ καὶ ὑπομονετικὰ
δουλεμένο ὅσο δὲν παίρνει ἄλλο, κάτι πού πολὺ θὰ
στενοχωρήσῃ ἐκείνους πού δὲν μποροῦν νὰ συνται-
ριάσουν τὴν ποιητικὴν εἰλικρίνεια παρὰ μὲ κάποια
δόση τεχνικῆς ἀφροντισιάς· δόγμα, κατὰ τὴ γνώμη
μου, κάπως ἀψυχολόγητο. Ἀπεναντίας, ἡ εἰλικρίνεια
θὰ κάνῃ τὸν τεχνίτη νὰ φροντίζῃ καὶ γιὰ τὰ ἐλάχι-
στα τοῦ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς καρδιᾶς του γεννημένου
ἔργου του· ἡ, καλλίτερα, γιὰ τὸν τεχνίτη δὲν ὑπάρ-
χουν ἔργοις μεγάλες καὶ μικρές· ὅσο καθαρότερη ἡ
συνείδησή του, τόσο δυσκολώτερ' ἀναπαύεται εὐχα-
ριστημένος· τόσο ὑπομονετικώτερα δουλεύει τὴν ἰδέαν
του. Εἶναι καὶ ζήτημα ἠθικῆς ἀκόμα γιὰ κείνον, ὅχι
ὁμορφιάς μονάχα, ἡ τέχνη του. Ὁ χαρακτήρας τοῦ
Μαβίλη, ὁ ἴσα καὶ βαθιὰ ξεχωρισμένος, δείχνεται
καὶ στὴ γλώσσα τοῦ στίχου του. Γλώσσα τεχνικὰ
πλεμένη, μὰ πάντ' ἀποφασιστικὰ καὶ στέρεα ἀκ-
κουμπισμένη στὴ λαϊκὴ γλώσσα· δὲν ἀποφεύγει κα-
νένα λαϊκισμό ἀπὸ τοὺς πιὸ ἀκρατοὺς, ἔταν' ἡ ἀνάγκη
τὸ καλῆ, δὲ φοβᾶται καμὶά λέξη καὶ καμὶά φρά-
ση ἀπ' ὅσες βαπτίζονται **μαλλιαρισμοί**. Γλώσσα πα-
νελλήνια μὲ κάτι σὰν πλούμισμα ντοπιολαλιᾶς κορ-
φιάτικης γλώσσα μὲ χαρακτήρα.

Γιατὶ ὁ Μαβίλης εἶναι **δημοτικιστικῆς**. Καὶ τὸ
σπουδαιότατο τοῦτο ψυχολογικὸ τοῦ γνωρίσμα, ἀχώ-
ριστο ἀπὸ τὴν ἡρωϊκὴ του ὁρμή, δὲν ξέρω γιατί τὸ
λησμονήσαν, μέσα σὲ ὅλο τοὺς τὸ θαυμασμὸ πρὸς τὴ
μνήμη του, οἱ νεκρολόγοι του. Ἴσως γιὰ νὰ μὴν
πειράξουν πρόσωπα, καὶ γιὰ νὰ μὴν ταραξοῦν πράγ-
ματα πού θὰ τοὺς ζαλίζουν. Μὰ ὁ Μαβίλης ἀρχισε

στο «Ρήγα Φεραίο» της Κέρκυρας μ' ένα βροντερό μανιφέστο κατά τοῦ δασκαλισμοῦ, καὶ τέλειωσε, στὸ στάδιο τοῦ λόγου, ἀθλητῆς, μὲ τὴ δημηγορία τοῦ στὴ Βουλὴ, κατὰ τὴς ἀξέχαστες συνεδρίες γιὰ τὸ γλωσσικὸ ζήτημα. Ὅσα τὴς ἡμέρες ἐκείνες ἀκουστήκανε ἀπὸ στόματ' ἀσύδοτων βουλευφόρων, μὰ τυφλῶν καὶ ἀσυνειδητῶν πολέμιων τῆς ιδέας, ντροπιάζουσε κατὰδρατὶ τὴν κοινεβουλευτικὴν μας ἱστορίαν. Μέσα στὴ λύσσα τῶν ἀστόχαστα φανατισμένων, μαζὶ μὲ λιγοστοὺς ἀξιότιμους βουλευτῆς, ποὺ εἶτανε σὺν ἐξαίρεση τοῦ κανόνα, ὁ λόγος τοῦ Μαβίλη σ' ἐφαινε νὰ φωνάξῃ : «Νά ! ἕνας ἄνθρωπος !» Ἡ ταπεινὴ μου γνώμη εἶναι πῶς μήτε οἱ λιγοστοὶ καλοπροαίρετοι, μήτε ὁ καλοσυνειδητὸς εὐγενικώτατος ποιητῆς χτυπήσανε, καθὼς θὰ ἔπρεπε, **στὰ ψαχνὰ** μὲ τὰ βόλια τους. Γιὰ τοῦτο, μὲ ὅλο μου τὸ θαύμασμά καὶ πρὸς τὸν βουλευτὴ Μαβίλη καὶ μὲ ὅλη τὴ συγκίνηση ποὺ μοῦ προξενεῖ ἡ φωτεινὴ του παράστασις στίς στιγμὰς ἐκείνες τὴς μαῦρες, βάζω ἀπάνω ἀπὸ τὸ βουλευτικὸν τοῦ λόγου καὶ θεωρῶ γιὰ πῶς ἀξίον «σύμβολο πίστεως» ἐνὸς δημοτικιστῆ, σὺν τῷ Μαβίλη, τὸ σονέτο ποὺ ἔστειλε κατὰ τὸ 1898 στὸ «Ἄστυ», γιὰ νὰπαντήσῃ τὴν ἐρώτησιν τοῦ φύλλου «Ποῖος εἶναι ὁ πρῶτος τῶν ζώντων ποιητῶν». Ὁ Ἕλληνας ποιητῆς τὸν ἑλληνικὸν λαὸν στεφανώνει, ὁ Κερκυραῖος δίνει στὸν Μαρκοῦ τὰ πρωτεῖα, καὶ πολὺ σωστά, καθὼς ὕμνει τὸν Κογεδίνα καὶ τὸν Πολυλά, καθὼς θαυμάζει τὸν Καλοσγοῦρο καὶ τὸν ἀξίον τοῦ σὲ ὅλα ὁμότεχνο, τὸν Κωσταντῖνο Θεοτόκη, ὁ μεγαλόκαρδος, ἀξίος γιὰ νὰ ξαναπῇ τὸ στίχο τοῦ ξένου ἀοιδοῦ : admirer c'est grandir. Μὰ στὸ σονέτο τοῦ Μαβίλη, μὲ τὸ πολῦτιμο στεφάνι ποὺ προσφέρει, ἀξίζει, πῶς ξεχωριστά, τὸ σαῖττεμα ποὺ τινάζει κατὰ τοῦ δασκαλισμοῦ, μὲ χέρι ἀτρέμαχτο, ἡχηρότατα :

Τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ μονάρχου πρέπει
Βασιλικὸ τοῦ τραγουδιοῦ στεφάνι·
Μὲ τὴ λαλιά του, ιδέας, νὰ ξαναῦψάνη
Στέργ' ἡ ἀρχαία Μοῦσα τὰ χρυσὰ τῆς ἐπῆ.
Βάσκαμα ἀχρεῖο τὴ δάφνη του δὲ σέπει·
Ἡροαιῶνες Μοῖρες ἔχουν τὴν μοῖραν,
Χολὴ δασκάλων δὲ θὰ τὴ μαράνη,
Ἀπ' τὰ εἰδωλά τους δὲ θὰ μείνῃ ρέπι.
Κι ἂν ἄλλουνῶν τῆς Τέχνης τὸ παράσημο
Δώσῃ ὁ λαός, μὰ ὡς ρήγα θὰ φιλέψῃ
τὸ Μαρκοῦ, λογιᾶζω, τὸ Γεράσιμο
Ποῦ δὲ γεράζει. Ἡ Ποίησις ἄς βασιλέψῃ !
Μὲ γενικὰς ἀπόλυτες καὶ ἰσόκωλα
Ἀντὶς νὰ πᾶμε ὁμπρός, πᾶμε πιστόκωλα !

Ἡ Ποίησις ἄς βασιλέψῃ ! Βαθιά χτυπᾷ τὸ μεγαλεῖο τοῦ διαλαλήμου τούτου. Θάξιζε νὰ τὸ γράψῃ ρητὸ τοῦ ἀρχοντικοῦ τοῦ οἰκόσημου, σύμβολο

τῆς ζωῆς τοῦ ἐποιοτή. Ὁ Μαβίλης μοῦ θυμίζει τὸν Körner, τὸν ποιητὴ «τῆς Λύρας καὶ τοῦ Σπαθιοῦ», ποὺ ἡρωϊκὰ ἄφισε κάθε ἀνάπαυσιν, κ' ἔτρεξε καὶ πολέμησε κ' ἔζησε καὶ πληγώθηκε, ὅσο ποὺ σκοτώθηκε σὲ μίαν ἐφοδόν, στὸν πόλεμον κατὰ τοῦ Μεγάλου Ναπολέοντα, κατὰ τὰ 1813. Ἀνίσως δὲν ἔχω λάθος, ἡ καλλιτεχνικὴ ἀξία τῆς ποιήσεως τοῦ γερμανοῦ δὲ στέκεται στὸ ὕψος τῆς ἀξίας τοῦ ἑλληνα ὁμοτέχνου του. Μὰ ξεχωρίζω μίαν οὐσιαστικὴ ἀναλογία. «Ὁ Κέρνερ — εἶπε κάποιος κριτικὸς — εἶταν τὸ πνέμα τοῦ Σίλλερ ποὺ ξανάζησε καὶ μέρος ἔλαβε στὸν πόλεμον κατὰ τοῦ κατακτητῆ». Καὶ στοχάζομαι : ὁ Σίλλερ πέθανε νοικοκυρεμένα στὸ κρεβάτι, μὰ γέννησε τὸν Κέρνερ. Ἐτοί ὁ Σολωμὸς γερρασμένος πέθανε στὸ νησί του, μὰ γέννησε τὸ Μαβίλη. Ἐτοί ὁ μέγας ποιητῆς, ὅπως καὶ νὰ ζήσῃ, δουλεύει γιὰ κάθε εἶδος ἐνέργειας.

Ὁ θάνατος τοῦ Μαβίλη ἔβαλε μίαν ἀτίμητη σελίδα στὴν ἱστορίαν τῆς νέας μας λογοτεχνίας. Ἡ νέα ἑλληνικὴ ποίησις δὲν εἶναι φτωχὴ σὲ μάρτυρες καὶ σὲ ἥρωες· ἡ φτώχεια, ἡ ἀρρώστια, ἡ τρέλα, ἡ πρόληψη, τὸ βόλι, ζωὴ καὶ θάνατος ταιριάζανε γιὰ νὰ τοὺς πλάσουν. Κι δταν ἀπὸ ψηλὰ ξαγναντεύουμε τὰντικείμενα, δύσκολα ξεχωρίζουμε τὰ σύνορα τοῦ μαρτύριου καὶ τοῦ ἡρωϊσμοῦ. Ὁ Κερκυραῖος ἰδεολάτρης μὲ διπλὸ στεφάνι, τοῦ μάρτυρα καὶ τοῦ ἥρωα, μοῦ παρουσιάζεται. Πολὺ σωστά μοῦ παρατήρησε σφόδρ φίλος πῶς ἔπρεπε ὁ θάνατός του ξεχωριστὰ νὰ τηλεγραφηθῇ στὰ εὐρωπαϊκὰ φύλλα, σὺν κάτι ποὺ θάνῃς ἀκόμα περισσότερο τὴν ἠθικὴν τῆς πατρίδας ὅλης. Γιατὶ ἀγνάντια μὲ τὴν Εὐρώπην τὴν πολιτικὴν καὶ τὴν στρατιωτικὴν, ἡ διανοητικὴ Εὐρώπη μὴ δύναμη εἶναι. Κ' ἕνας ὕμνος τοῦ Μιστράλ μπορεῖ νὰ βραίνῃ μέσα στοὺς κύκλους σὺν ἑνὰ καράδι.

Θυμᾶμαι πῶς διάβασα κάποτε κάπου ἕναν ἀπόλογο τοῦ Ψυχάρη βαθιονόητο, δυὸ τρία λόγια μονάχα : Σὲ μὴ μεγάλη συμμάζωξη ἀνθρώπων, ζήτουσαν ἕναν ἄνθρωπον πραχτικό. Σηκώθηκε ὁ Ποιητῆς.

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

— Ἡ «Λήθη» του ἔχει μεταφραστεῖ Γαλλικὰ ἀπὸ τὸν κ. P. Baudry καὶ δημοσιεύτηκε στὸν ἀριθ. 423 (σελ. 98) τοῦ «Νουμά».

— Τὸ περασμένο Σάββατο τοῦ γέννηκε ἀρχιερατικὸ μνημόσυνο στὸν Ἀγ. Γεώργιον τὸν Καρύτση ἀπὸ τοὺς φίλους καὶ θαυμαστὰς του. Εἶτανε στὸ μνημόσυνο ὅλοι οἱ Ὑπουργοὶ καὶ ἄλλοι ἐπίσημοι, καθὼς καὶ ὅλοι σκεδὸν οἱ λόγιοι. Ἐνα ὡραῖο στεφάνι κατέθεσε καὶ ὁ Ἐκπ. Ὁμιλος «στὸν ἰδρυτὴ του», καθὼς διαβάσαμε πάνου στίς πλατεῖες τοῦ κορδέλες. Θὰν τοῦ γίνῃ ἀπὸ τὸν Ἐκπ. Ὁμιλο τοῦτες τὴς μέρες καὶ φιλολογικὸ μνημόσυνο.